

2022-12-07

Dnr: Ku2022/01357

Remissvar av SOU 2022:44 Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher

Svenska Tecknare välkomnar en nationell strategi för de kulturella och kreativa branscherna och ställer sig bakom förslaget att inrätta en nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher. Vi tycker dock att strategin hade vunnit på att bli skarpare då målen är vida och otydliga.

Vikten av att arbeta proaktivt

En sak som endast nämns i en fotnot (sidan 58), men som vi vill passa på att nämna är kopplingen mellan estetiska ämnen i skolan och framväxten av kulturella och kreativa branscher. Där har det tyvärr skett en försämring under många år, till exempel i den senaste översynen av läroplanen där det föreslås att "elevens val" (som innehåller många estetiska ämnen) tas bort.

Sedan 2011 är estetiska ämnen inte obligatoriska på gymnasiet. Förberedande konstskolor rapporterar om att de sett ett markant minskat söktrycket till sina utbildningar. Vi ser med oro på detta då det indikerar att färre personer ser ett kreativt yrke som en tänkbar karriär vilket på sikt kommer att leda till att Sverige kommer att tappa kreativ kraft. Samtidigt leder utvecklingen till att den stora snedrekrytering som redan finns inom konstnärliga yrken riskerar att öka.

Vill Sverige behålla sin position som ett land som värnar om de kulturella och kreativa branscherna behöver dessa ämnen stärkas i skolan inte försvagas.

Situationen för våra medlemmar

Pandemin tydliggjorde hur viktiga de kulturella och kreativa branscherna är för samhället. Samtidigt som den också blottade sårbarheten i samhällets system för många av de som verkar inom dessa: svårigheter att ta del av de trygghetssystem som vi alla bidrar till, problem för kreatörer att ta del av stöd och stipendier på grund av svårigheten för ansvariga myndigheter att förstå den speciella yrkesroll många kreatörer har där man ofta är lika delar konstnär som företagare. Exempelvis hamnade många av våra medlemmar mellan stolarna när de nekades pandemistipendier från Konstnärsnämnden eftersom de arbetar på uppdrag. Samtidigt kunde de inte ta del av de näringspolitiska stöden eftersom de inte levde upp till kraven på omsättning.

En generell utmaning för egenföretagande illustratörer och grafiska formgivare är möjligheten att få betalt för sitt arbete. Digitaliseringen leder till att krav på ökad leverans till samma eller lägre ersättning än tidigare. Det gäller tyvärr även offentliga beställare som inte sällan använder upphandling för prisdumpning. Det är såklart viktigt att hushålla med skattemedel, men det sker inte sällan på bekostad av den enskilde kreatören. Här borde det offentliga gå före och betala skäliga arvoden och respektera upphovsrätten.

Nedan är några punkter i utredningen som vi valt att kommentera.

6.1 Tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan

Tydligare samordning och synergier inom staten

Idén om en interdepartemental grupp är mycket bra. Liksom rapportförfattaren är vi dock tveksamma till om ett roterande ansvar för två myndigheter är en bra lösning. Risken är att kunskap går förlorad och ansvarsfrågan oklar. Vi ser hellre att ansvaret ges till flera myndigheter som gemensamt får i uppdrag att driva frågan, men att en myndighet har huvudansvaret. Som förebild kan *Rådet för hållbara städer* fungera.

En breddad blick på kultur- respektive näringspolitiska ingångar till synergier och samverkan

Svenska Tecknare instämmer i analysen att stuprören mellan kultur och näringsliv behöver brytas. Kreativt skapande kan vara både kulturellt och kommersiellt vilket både näringslivs- och kulturpolitik behöver ta hänsyn till.

7.2 Förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd

Anpassa formerna för och öka tillgången till rådgivning om företagande och tillväxt

Svenska Tecknare instämmer i att behovet av affärsrådgivning är stort för soloföretag och bäst kan kanaliseras genom branschernas egna organisationer. Med befintliga resurser kan inte Svenska Tecknare erbjuda det idag, men vi skulle gärna ta ett större ansvar för detta, förslagsvis tillsammans med andra organisationer, för att säkerställa att denna värdefulla kunskap kommer visuella kreatörer till del.

7.3 Långsiktigt och snabbt på upphovsrättens marknad

Svenska Tecknare instämmer i rapportförfattarens åsikt om att stärkt upphovsrätt är en viktig faktor för de kulturella och kreativa näringarnas utveckling. Vi ser mycket positivt på att Kreativa Sverige föreslår att såväl de kreativa företagen som offentliga och statliga aktörer ska erbjudas stöd för att öka sin kunskap om upphovsrätt. Tyvärr ser vi här en negativ utveckling där så kallade "friköp" där alla rättigheter köps loss blir allt vanligare, utan att ersättningarna ökar vilket gör det svårare att leva på sitt yrke som visuell kreatör.

Här bör man vara medveten om att det finns en motsättning mellan större företag som bygger sin verksamhet på inköp av rättigheter och enskilda kreatörer som säljer sina rättigheter. Den senare är oftast i en svagare förhandlingsposition och har svårt att hävda sina rättigheter mot en stor aktör.

I det här sammanhanget vill vi särskilt påminna om förslaget i *Från kris till kraft* (SOU 2021:77) "7.6.5 Stärk rådgivningen om upphovsrätt" om att ge organisationer som Svenska Tecknare resurser för att utbilda både kreatörer och uppdragsgivare i upphovsrätt. I vårt remissvar för *Från kris till kraft* föreslog Svenska Tecknare ett stöd på 30 miljoner för denna insats. En sådan insats skulle vara av stor vikt för landets visuella kreatörer.

7.4 Export, internationalisering och värdeskapande utomlands

Svenska Tecknare instämmer i rapportförfattarens analys om att det råder ett kunskapsglapp om de kreativa företagens internationella potential och stödjer förslaget att regeringens export- och investeringsstrategi bör fokusera på insatser som främjar de kulturella och kreativa branschernas internationalisering. I och med digitaliseringen har marknaden för att köpa och sälja visuella kreativa tjänster ökat, men mycket mer skulle kunna göras för exportfrämjandet av svenska visuella kreatörer.

7.5 Hållbar arbetsmarknad och kompetensförsörjning för alla

Svenska Tecknare instämmer i beskrivningen att det är oerhört viktigt att socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsersättningen behöver utformas så att egenföretagare kan ta del av dem. De regelförändringar som nu är på väg att genomföras är mycket viktiga för att människor ska våga satsa på en karriär inom ett kreativt yrke.

Vi vill särskilt lyfta fram vikten av målsättning C:

Statens generella sociala och ekonomiska trygghetssystem för företag har anpassats till att fungera effektivt för alla slags företagsformer, samt till affärsmodeller och villkor för företag i kulturella och kreativa branscher.

8. Uppföljning av strategin och dess insatser

Uppföljning är mycket viktigt för att säkerställa att strategin får önskad effekt. Vi är dock tveksamma till om ett delat ansvar, såsom föreslås i utredningen, är rätt metod. Det finns risk att ansvarsfrågan blir otydlig. Vi anser att det är bättre att ge en av myndigheterna ett övergripande ansvar och ge den andra myndigheten i uppdrag att stödja den andra myndigheten.

Vi vill också uppmärksamma behovet av dialog med branschens representanter i uppföljningen och utvärderingen.

Övrigt

Utöver detta vill Svenska Tecknare ansluta till KLYS remissvar, särskilt detta:

Det mest effektiva sättet för att få denna sektor att blomstra är att stärka kulturskapares villkor i enlighet med KLYS prioriteringar som kan sammanfattas enligt följande;

- *Utveckla en mer offensiv kultur- och konstnärspolitik i enlighet med KLYS valprogram 2022 och KLYS remissvar över återstartsutredningen SOU 2021:77.*
- *Gå vidare med upphovsrättsliga reformer i enlighet med KLYS remissvar över SOU 2022:23 En oavvislig ersättningsrätt och i enlighet med KLYS remissvar över SOU 2022:20 En ny privatkopieringsersättning.*
- *Säkerställ social trygghet för frilansare inom kultur- och mediesektorn genom att stödja SGI-utredningens kommande förslag om ett rättvisare system för sjukpenning samt genom att vidga möjligheten till a-kassa för frilansare.*

Sandra Nølgren, verksamhetsledare

Josefine Engström, ordförande